

Seminaria europejskie

5. seminarium
koordynator: Joanna Różycka-Thiriet

5 grudnia 2018 roku
j.rozycka@schuman.pl

Temat: 1918: fala niepodległości w Europie

Gość:

- **dr hab. Maciej Górny**, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk, Niemiecki Instytut Historyczny

SŁOWNICZEK PRZETRWANIA

I wojna światowa – głównymi uczestnikami wojny były Prusy, Austro-Węgry, Francja (wraz z terytoriami zależnymi), Rosja, Wielka Brytania (wraz z koloniami, państwami wchodzącymi w skład Brytyjskiego Imperium – Australią, Nową Zelandią, Kanadą), a od roku 1917 także USA. Mimo że przyjęto używać określenia wojna światowa jedynie w stosunku do dwóch wojen w XX wieku, także i wcześniejsze konflikty zbrojne można by nazwać światowymi np. wojnę siedmioletnią w XVIII wieku czy wojny napoleońskie w XIX. I wojna światowa przyczyniła się do powstania w Europie szeregu nowych państw.

Finlandia – fiński parlament proklamował niepodległość w grudniu 1917. W latach 1809–1917 Finlandia była autonomicznym księstwem, które związane było z Rosją unią personalną (car był wielkim księciem Finlandii). Bolszewicy próbowali zbrojnie opanovać Finlandię, ale pokonały ich siły fińskie i niemieckie. W 1939 Finlandia została zaatakowana i pokonana przez ZSRR. W

1941 kraj przystąpił do wojny ze Związkiem Radzieckim w sojuszu z Niemcami (trwał on do 1944 roku). Po II wojnie światowej Finlandia stała się państwem neutralnym (do tej pory nie jest członkiem NATO). Pozostała państwem demokratycznym i kapitalistycznym, ale nie mogła prowadzić niezależnej od ZSRR polityki zagranicznej. Po rozpadzie Związku Radzieckiego, w 1995 roku Finlandia przystąpiła do Unii Europejskiej, a w 2002 przyjęła euro.

Czechosłowacja – powstała w 1918 w efekcie rozpadu Austro-Węgier i w międzywojniu stała się jedyną demokracją w Europie Środkowej (w innych krajach zapanował autorytaryzm). W 1938 nazistowskie Niemcy zajęły Sudety i północne Morawy, a kolejne części terytorium Czechosłowacji utraciła na rzecz Węgier i Polski (która wzięła Zaolzie oraz część Spiszu i Orawy). W 1939 następuje dalszy rozpad kraju – Słowacy proklamują Państwo Słowackie, a Niemcy po zajęciu Czech i Moraw tworzą tam swój protektorat. Po II wojnie światowej Czechosłowacja wraca na mapę Europy jako kraj w radzieckiej strefie wpływów. Po upadku komunizmu państwo

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Działania Fundacji Schumana są współfinansowane przez Unię Europejską, w ramach Programu *Europa dla Obywateli*

Przedstawicielstwo w Polsce

Seminaria objęte są honorowym patronatem Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce

ponownie się dzieli – od 1993 istnieją Czechy i Słowacja, które weszły do UE w 2004 roku. A w 2009 roku Słowacja stała się częścią strefy euro.

Litwa – w 1918 roku proklamowano państwo jeszcze wtedy uzależnione od Niemiec. Młody kraj musiał się zmierzyć z agresją Armii Czerwonej i Polakami, którzy zajęli Wilno (nawet 2 razy - w 1919 i 1922). W 1926 roku na Litwie zapanowała prawicowa dyktatura. Od 1940 roku państwo znalazło się po radziecką okupacją. Litewski sejm proklamował Litewską Socjalistyczną Republikę Radziecką i jeszcze w 1940 państwo stało się częścią ZSRR. W 1990 litewski parlament ogłosił niepodległość. W styczniu 1991 roku doszło do interwencji Armii Radzieckiej, jednak ZSRR nie odzyskał kontroli nad Litwą. W 2004 roku państwo weszło do UE i NATO, a w 2015 do strefy euro.

Irlandia – w 1919 zgromadzenie narodowe w Dublinie proklamowało niepodległość Irlandii, co doprowadziło do wojny z Brytyjczykami zakończonej w 1921 roku podziałem wyspy na część północną, która pozostała pod brytyjskim panowaniem, i Wolne Państwo Irlandzkie – choć niezależne, to pozostające w unii personalnej z Wielką Brytanią. W 1937 zmieniono nazwę państwa na Irlandia. W 1949 kraj został republiką, zrywając wszelkie więzy z brytyjską koroną. W czasie II wojny światowej Irlandia ogłosiła neutralność i do tej pory nie jest członkiem NATO. Za to w 1973 weszła do Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (poprzedniczki UE). Od 2002 roku w kraju obowiązuje euro. Wyspa nadal jest podzielona.

Uścisk dłoni Kohl-Mitterrand – jeden z najważniejszych momentów w historii francusko-niemieckiego pojednania to uścisk dłoni między francuskim prezydentem François Mitterrandem i kanclerzem RFN Helmutem Kohlem. Do tego symbolicznego gestu doszło 22 września 1984 roku przed ossuarium w Douaumont, w chwili gdy przywódcy słuchali *Marsylianki* (francuskiego hymnu). W ossuarium spoczęły szczątki 130 000 francuskich i niemieckich żołnierzy, ofiar bitwy pod Verdun (luty-grudzień 1916 roku). W trwającej 300 dni walce zginęło, było rannych lub zaginęło 377 tys. Francuzów i 337 tys. Niemców.

Kadr z relacji telewizyjnej z 1984 roku
Źródło: ina.fr

DOBRCZE POWIEDZIANE – FRAZA DNIA

*In Flanders fields the poppies blow
Between the crosses, row on row, (...)
We are the Dead. Short days ago
We lived, felt dawn, saw sunset glow,
Loved and were loved, and now we lie
In Flanders fields. (...)*

*Na polach Flandrii kwitną maki
Między krzyżami, rząd na rzędzie (...)
Jesteśmy Umarłymi. Kilka dni wcześniej
Żyliśmy, czuliśmy świt, widzieliśmy lunę wschodu słońca,
Kochaliśmy i byliśmy kochani, a teraz leżymy
Na polach Flandrii. (...)*

Źródło: Wikipedia
Autor: Philip Stevens

- fragment wiersza *In Flanders fields* z maja 1915 roku, autorstwa kanadyjskiego majora Johna McCrae, wojskowego lekarza biorącego udział w walkach pod miastem Ypres. W Wielkiej Brytanii 11 listopada bywa nazywany *Poppy Day* (*Dzień Maku*). Ta ostatnia nazwa pochodzi od noszonego tego dnia kwiatu maku zrobionego z papieru i plastiku. A mak nawiązuje do powyższego wiersza.

(...) nazajutrz po zawieszeniu broni rozpoczęło się ponure zliczanie zabitych, rannych, kalek, zaginionych. Tutaj, ale i w każdym kraju rodziny miesiącami na próżno oczekiwały na powrót ojca, brata, męża, narzeczonego i pomiędzy tymi nieobecnymi były też te zachwycające kobiety poświęcające się dla walczących. 10 mln zabitych. 6 mln rannych i kalek. 3 mln wdów. 6 mln sierot. Miliony ofiar cywilnych. Miliard pocisków wystrzelonych na samej tylko ziemi francuskiej. Świat odkrył skalę ran, które skrywał bojowy żar. Łzy umierających zastąpiły łzy tych, którzy przeżyli. Bo na tę ziemi Francji przybył się bić cały świat. Młodzi ludzie ze wszystkich prowincji i zza morza, młodzi ludzie z Afryki, Pacyfiku, Ameryki i Azji przybyli umrzeć z daleka od swoich rodzin, w wioskach, których nazw nawet nie znali. Wielu spośród tych, którzy wrócili, straciło swoją młodość, swoje ideały, smak życia (...). Zwycięzcy i zwyciężeni na długo pograżyli się w tej samej żałobie. (...) 1918, to było 100 lat temu. Wydaje się dawno. A przecież to było wczoraj! (...)

- fragment przemówienia prezydenta Francji Emmanuela Macrona w Paryżu, przy Łuku Triumfalnym, w trakcie międzynarodowych obchodów 100-lecia podpisania zawieszenia broni 11 listopada 1918 roku. Pokój po wojnie podpisano bowiem dopiero w Wersalu w 1919 roku.

Działania Fundacji Schumana są współfinansowane przez Unię Europejską, w ramach Programu *Europa dla Obywateli*

Seminaria objęte są honorowym patronatem Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce